

Syndicaal onderwijs en de oprichting van een 'vrije' vakbondscentrale in Ecuador

Magaly Rodríguez, FWO-aspirante VUB

In de septembereditie van Brood & Rozen 2002 verscheen mijn bijdrage over de werking van de Organización Regional Interamericana de Trabajadores (ORIT) in Bolivia gedurende de jaren 1960. De volgende bijdrage behandelt dezelfde thematiek, namelijk de vrije vakbeweging in Latijns-Amerika, maar legt de nadruk op het syndicaal onderwijs en de ORIT-activiteiten in Ecuador. Hoewel beide bijdragen onafhankelijk van elkaar gelezen kunnen worden, is het toch interessant ze naast elkaar te leggen. De Ecuadoraanse vakbonden werden vrij snel overtuigd van de vrije vakbewegingsideologie, terwijl de rebelse Boliviaanse syndicalisten hardnekkig weigerden om lid te worden van de ORIT. Door middel van cursussen in binnen- en buitenland werd het 'sindicalismo libre' in alle hoeken van het westelijk halfrond verspreid en de weg voorbereid voor de oprichting van duurzame netwerken en nieuwe vakbondscentrales. Hoe de ORIT tewerk is gegaan in Ecuador en de rol van het syndicale onderwijs daarbij staat centraal in dit artikel.

In het kader van de Koude Oorlog streefde de Organización Regional Interamericana de Trabajadores (ORIT), de regionale organisatie van de International Confederation of Free Trade Unions (ICFTU), naar de oprichting van 'vrije' vakbondscentrales om het communisme te bestrijden. Er werden allerlei middelen aangewend om de nationale vakbonden van het Latijns-Amerikaanse continent ver van linkse invloeden te houden. Nieuwe strategieën zoals collectieve onderhandelingen, verzoening met patrons en

Affiche van de 40e verjaardag van de Confédération Internationale des Syndicats Libres / International Confederation of Free Trade Unions

regeringen en een soort apolitek syndicalisme moesten volgens de 'vrije vakbeweging'⁽¹⁾ de democratie en de socio-economische ontwikkeling van Latijns-Amerika bevorderen. Het syndicaal onderwijs werd als het middel bij uitstek ervaren om het 'sindicalismo libre' te verspreiden. Maar ondanks de enorme inspanningen van de ORIT en andere internationale arbeidersorganisaties in Bolivia, slaagde de vrije vakbeweging er niet in om de machtige Central Obrera Boliviana (COB) te overtuigen van haar ideologie. De COB werd nooit lid van de ORIT. In Ecuador daarentegen vond de ORIT gemakkelijk toegang. Auteurs zoals Gary Busch, Anthony Carew, Catherine Collomp, Guillaume Devin, Patrick Pasture, Jean Sagnes, Beth Smis, Hobart Spalding en John Windmuller geven een goed overzicht van de activiteiten van de internationale vakbeweging tijdens de Koude Oorlog. Ze richten zich echter voornamelijk op de werking van internationale arbeidersorganisaties zoals de ICFTU/ORIT in het algemeen en niet zozeer op hun samenwerking met de nationale vakcentrales van afzonderlijke landen. Deze bijdrage gaat over de werking van de ORIT in Ecuador en de rol die het syndicaal onderwijs gespeeld heeft bij de verspreiding van de vrije vakbewegingsideologie. Ze geeft ook een (mogelijke) verklaring voor de snelle aanvaarding ervan in Ecuador.

Net zoals Bolivia is Ecuador een land zonder politieke en socio-economische stabiliteit. De arbeidersbeweging van beide landen kende echter een heel andere evolutie. Het antwoord van Boliviaanse en Ecuadoraanse syndicalisten op de internationale arbeidersorganisaties om de vrije vakbeweging te promoten was bijgevolg ook heel verschillend.

'La Educación: principal instrumento'

De ORIT werd in 1951 opgericht onder impuls van de Noord-Amerikaanse vakbonden, meer bepaald van de American Federation of Labor (AFL), die het 'business unionism' in Latijns-Amerika wilde promoten. De AFL (vanaf 1955 AFL-CIO als gevolg van de fusie tussen de AFL en het Congress of Industrial Organizations) steunde het VS-buitenlandbeleid vanaf de vroege 20e eeuw. De economische belangen van de VS in het buitenland waren immers ook de belangen van de Noord-Amerikaanse arbeiders aangezien ze de binnenlandse economische groei en de verbetering van hun levensstandaard bevorderden. De Amerikaanse vakbonden spanden zich dan ook in in de strijd tegen het communisme in de naoorlogse periode.⁽²⁾ De sterke relatie tussen de Amerikaanse vakbonden en hun regering vertaalde zich tevens in de ORIT, die vanaf haar oprichting bijna volledig gedomineerd werd door de Amerikaanse vakbonden en hun sterk anticommunisme.

Organisatorische en educatieve activiteiten waren de voornaamste taken van de ORIT; de inter-Amerikaanse centrale schonk veel aandacht aan bestaande organisaties om ze

te overtuigen van de vrije vakbewegingsideologie. Toen bleek dat deze strategie geen vruchten afwierp, richtte ze duurzame netwerken op die haar ideologie moesten verspreiden. Bij deze organisatorische activiteiten speelde het syndicaal onderwijs een doorslaggevende rol.

Al vanaf 1954 startte de ORIT haar activiteiten voor syndicale opleiding aan de universiteiten van Puerto Rico, Montevideo en Monterey. Syndicaal onderwijs moest bijdragen tot het behoud van democratie in het westelijk halfrond. De cursussen, conferenties en seminaries behandelden niet alleen syndicale kwesties, maar - en ondanks het zogenaamde apolitek syndicalisme - ook politieke, socio-economische en culturele aangelegenheden.⁽³⁾

De Cubaanse Revolutie van 1959 leidde tot een indrukwekkende mobilisatie van alle anti-Castro (of pro-Amerikaanse) krachten om weerstand te bieden aan het 'rode gevaar'. Ook de ORIT meende dat de vrije vakbeweging een waarborg was voor het voortbestaan van democratie in het westelijk halfrond. Het syndicaal onderwijs was het geschikte instrument "to teach 'democratic ideology'".⁽⁴⁾ In de vroege jaren 1960 keurde het secretariaat van de ORIT een resolutie goed voor de oprichting van een instituut voor syndicaal onderwijs, het Instituto Interamericano de Estudios Sindicales (IIES). De voornaamste taken van het IIES waren: opleiding van syndicale onderwijzers, voorbereiding en verzameling van geschikt lesmateriaal, voorbereiding van syndicale onderwijsprogramma's en verspreiding van informatie over syndicale kwesties.

Tijdens de vergadering van het administratief comité van 1961 werd ook het voorstel van de secretaris-generaal van de ORIT, Arturo Jáuregui, voor de bouw van een permanente hoofdzetel voor het instituut goedgekeurd. Het kreeg heel wat steun van verschillende lidorganisaties van ORIT/ICFTU, voornamelijk van de Noord-Amerikaanse vakbonden, AFL-CIO, en van de ICFTU zelf. Het comité van het solidariteitsfonds van de ICFTU - onder het voorzitterschap van George Meany van de AFL-CIO - besliste de bouw van de hoofdzetel van het instituut te financieren. Ook de ORIT en het American Institute for Free Labor Development (zie verder) boden financiële en technische hulp.

In 1966 opende het IIES in Cuernavaca, Mexico, zijn deuren. Het werkte nauw samen met verschillende internationale organisaties, onder meer universiteiten en centra voor syndicaal onderwijs van de Verenigde Staten en Latijns-Amerika, de Duitse Friedrich-Ebert-Stiftung, de Verenigde Naties en de Israëlische Histadrut. Talloze cursussen, seminaries en conferenties werden door het instituut van Cuernavaca georganiseerd. Maar de ogenschijnlijke harmonie tussen de ICFTU, de ORIT en de Amerikaanse vakbonden kon de toenemende conflicten over de werking en de functie van het IIES niet langer verhullen en midden jaren 1970 kwam een einde aan het instituut als organisatie van de ORIT. Het IIES werd het eigendom van de Mexicaanse vakbondscentrale Confederación de Trabajadores de Mexico.⁽⁵⁾

De aandacht van de ORIT voor syndicale opleiding was geen toeval. Eén van de belangrijkste doelgroepen bij de vorming van nieuwe syndicalisten was immers de jeugd. Daardoor werd het syndicaal onderwijs een prioriteit voor de internationale arbeidersbeweging. De school (op alle niveaus) is een van de belangrijkste ideologische instituten waar vertogen en overtuigingen die de sociale werkelijkheid construeren, gevormd en vervormd worden.⁽⁶⁾

De vrije vakbeweging gebruikte dan ook het onderwijs als het beste instrument om haar ideologie in Latijns-Amerika te verspreiden. Vooral na 1959 startte er een indrukwekkende campagne voor syndicaal onderwijs in heel het continent. Onder het mom van het 'sindicalismo libre' als waarborg voor democratie en vrijheid zocht de ORIT via deze educatieve activiteiten het communisme te bestrijden en het kapitalisme te promoten. Het instituut te Cuernavaca was ook het levendig bewijs van de strategie van de vrije vakbeweging. Het gebouw bevond zich dichtbij een residentiële wijk van Cuernavaca. Het had de vorm van een L, symbool voor het Spaanse woord 'libertad'. De lokalen waren uitgerust met de meest moderne technische apparatuur en het meeste comfort en het gebouw was omgeven door prachtige bomen en tuinen, waar de cursisten konden "mediteren".⁽⁷⁾

De vrije vakbeweging bereidde haar onderwijsprogramma's voor volgens haar opvatting van de 'proper unions'. Er werd veel aandacht geschonken aan collectieve onderhandelingen, het Amerikaanse hulpprogramma 'Alliance for Progress', de geschiedenis van de westerse landen en van de internationale arbeidersbeweging, de activiteiten van internationale organisaties (zoals de Verenigde Naties, de Internationale Arbeidsorganisatie en de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank) en het antagonisme democratie-totalitarisme. Dit waren de opvattingen van de Ecuadoraanse (politieke en economische) elites en (elitaire) vakbondsleiders die een voordeel zagen in het steunen van de vrije vakbeweging. Vakbonden moesten zich immers concentreren op economische kwesties en afstand nemen van politieke aangelegenheden. Daardoor kon de levensstandaard van de leden van de vrije vakbeweging verbeterd worden, terwijl de structurele problemen van het land verwaarloosd werden.

Het American Institute for Free Labor Development

Na 1959 leek het Castro-gevaar zo groot in de ogen van Washington dat een maximum aan doeltreffendheid werd vereist. De arbeidersbeweging werd ervaren als de meest explosieve sector in Latijns-Amerika, en de ORIT leek niet sterk genoeg om weerstand te bieden aan het 'fidelismo'. Daarom dachten de Amerikaanse vakbondsleiders en de VS-regering in de vroege jaren 1960 aan een nieuwe instelling die efficiënter zou werken en volledig onder controle zou staan van de Amerikanen. Zo kwam het

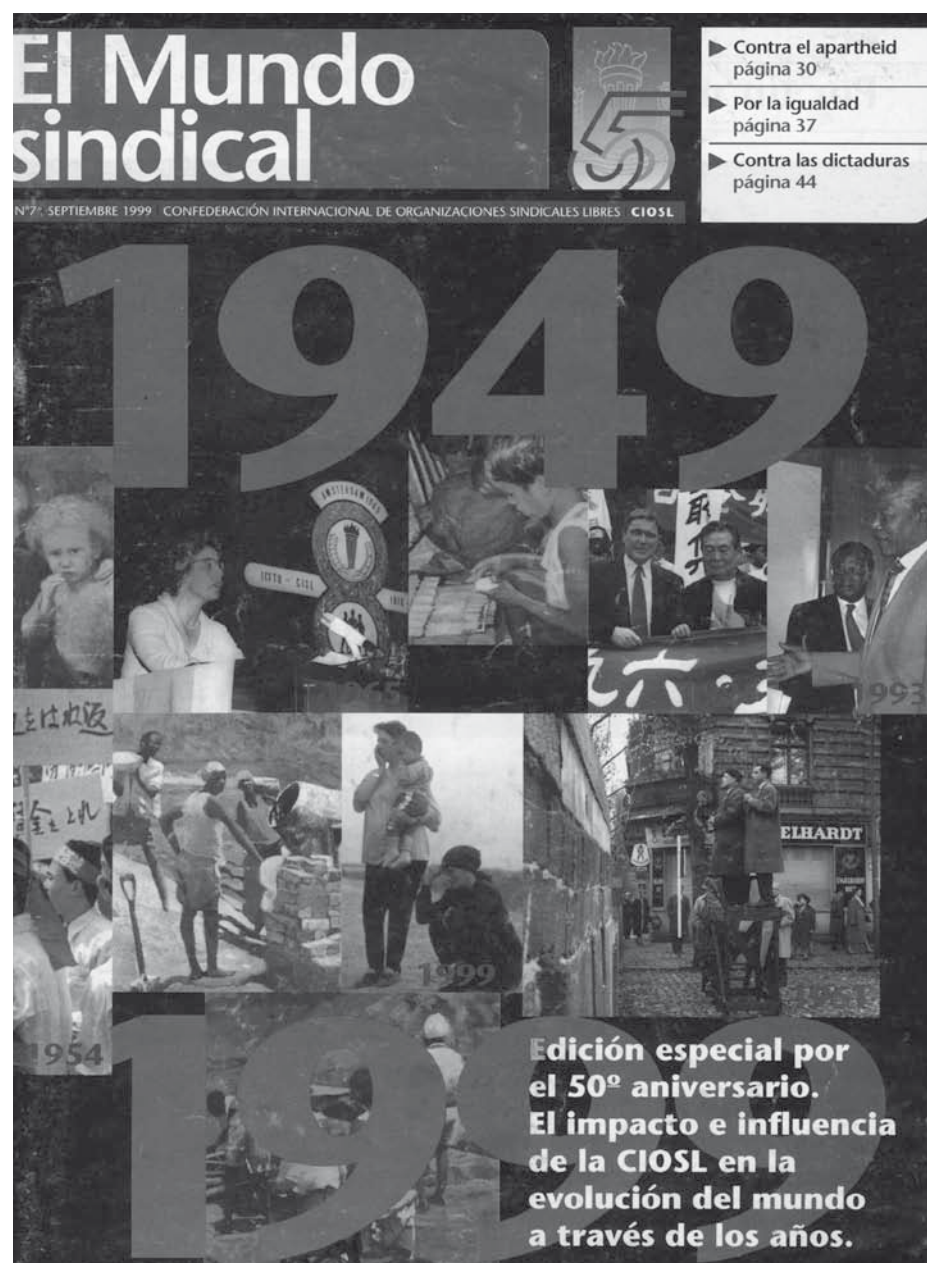
American Institute for Free Labor Development (AIFLD) in 1961 tot stand. Het werd opgericht "*primarily in response to the threat of Castroite infiltration and eventual control of major labor movements of Latin America*".⁽⁸⁾ De strijd tegen niet-kapitalistische tendensen was de voornaamste taak van het AIFLD. Het door de AFL-CIO gepropageerde 'business unionism' en de uitbreiding van Amerikaanse investeringen in Latijns-Amerika moesten bevorderd worden. Zo streefden de Amerikanen tegelijkertijd naar de creatie van prokapitalistische, reformistische vakbonden en een gunstig klimaat voor winstgevende activiteiten.

Het AIFLD vertegenwoordigde "*the unique pluralism and consensus in American society: Labor-Government-Business*".⁽⁹⁾ Ondanks de retoriek van de 'vrije' vakbeweging in de zin van vrij van regeringen en werkgevers, werd het instituut gefinancierd door de VS-regering, door zakenlui van de machtigste Amerikaanse bedrijven met belangen in Latijns-Amerika (Coca-Cola, International Mining Co., Stand Fruit Co enz.) en door de AFL-CIO. Bovendien kreeg het AIFLD ook financiële steun van de Central Intelligence Agency (CIA).⁽¹⁰⁾

Het AIFLD beperkte zich niet alleen tot syndicale kwesties. In feite - en ondanks de ontkenningen - deed het instituut veel meer aan politiek dan aan syndicalisme. Al zijn programma's waren gebaseerd op een virulent anticommunisme, waardoor het actief deelnam aan de omverwerping van verschillende zogenaamde gevaarlijke regeringen in Latijns-Amerika. 'Onvriendelijke' regimes jegens Amerikaanse regeringen of privébelangen, zoals die van Cheddi Jagan in Brits Guyana, Goulart in Brazilië, Bosch in de Dominicaanse Republiek of Arosemena Monroy in Ecuador, moesten baan ruimen voor conservatieve, anticommunistische regeringen.⁽¹¹⁾ Harold Lewis, van de International Transport Workers' Federation, beschreef het AIFLD als volgt: "*... the AIFLD never enjoyed a moment's credibility among genuine trade unionists anywhere (and) provided an income and larder for any Latino free-loader ready to swear the requisite anti-communist oaths and to inflate or even invent a 'free' union into which the AIFLD could tip its dollars*".⁽¹²⁾

Om de groei van het communisme in Latijns-Amerika tegen te gaan, had het AIFLD twee strategieën. Het organiseerde ten eerste een systeem van syndicale opleiding in heel het continent. Ten tweede startte het sociale projecten ten voordele van de arbeiders, zoals huisvesting, kredietverlening, coöperatieven, technische scholing, schenkingen en gezondheidszorg. Deze programma's slaagden erin om afzonderlijke vakbonden en syndicalisten te helpen in hun materiële behoeften, maar vooral de ideologische beïnvloeding was sterk. Duizenden Latijns-Amerikaanse syndicalisten werden betrokken bij de programma's van het AIFLD en beïnvloed door het 'business unionism'.

De beste studenten van lokale kortetermijnseminaries werden geselecteerd voor de opleiding op nationaal niveau. Uit de seminaries van de nationale centra (instellingen voor syndicale opleiding opgericht door het AIFLD in verschillende Latijns-Amerikaanse landen) werden vervolgens de beste studenten geselecteerd. Deze mochten

Nummer van *El Mundo sindical*, het tijdschrift van de ICFTU, naar aanleiding van zijn vijftigste verjaardag

uiteindelijk naar Washington gaan voor een opleiding van drie maanden. Het twaalfwekenprogramma in de VS verdeelde de studenten in twee groepen. De ene groep volgde cursussen en ondernam studiereizen naar industriële centra in het oosten van het land. De andere groep verbleef enkele weken in Washington en Europa. Het doel van deze studiereizen was "[to observe] *how a co-operative economy can coexist with free enterprise and how state-run services can operate in an atmosphere of freedom, pragmatic interdependence and competition.*"⁽¹³⁾ In Europa bezochten de beursstudenten onder meer West-Duitsland met de bedoeling "*to bring visitors to West Berlin, and possibly to East Berlin, in order to see for themselves the dramatic and ultimate contrast between the worlds of democracy and totalitarianism.*"⁽¹⁴⁾

Het opleidingsprogramma van het AIFLD was bovendien niet alleen doeltreffend voor de verspreiding van een strategie van klassencollaboratie ten voordele van de kapitalistische belangen. Het bevorderde ook de groei van het aantal syndicalisten die ingezet konden worden voor andere doeleinden. Vele afgestudeerden werden ingeschakeld in CIA-activiteiten en kregen bij hun terugkeer naar hun respectievelijke landen gedurende negen maanden een loon. Het was immers de bedoeling dat AIFLD-afgestudeerden daar syndicale cursussen inrichtten.

De ontwikkeling van de Ecuadoraanse arbeidersbeweging

De opkomst van de arbeidersbeweging in Ecuador, aan het begin van de 20e eeuw, ging gepaard met de ontwikkeling van de agro-industrie en de uitbreiding van de openbare diensten. De Ecuadoraanse economie was gebaseerd op de cacaoplantages die zich in het kustgebied ontwikkelden. Aangezien de bevolking in de Andesregio geconcentreerd was, was er een arbeiderstekort aan de kust. In de plantages kon een arbeider bijgevolg niet gemakkelijk vervangen worden en moesten er migranten uit het Andesgebied aangeworven worden. Daardoor was de onderhandelingspositie van de arbeiders ten opzichte van de patroons van de cacaoplantages veel sterker. Ze konden betere arbeidsvoorwaarden afdwingen.

Het syndicalisme ontwikkelde zich in de exportactiviteiten zoals het behandelen en verpakken van goederen, en in de dienstensector en de commercialisering van exportproducten. Een groot deel van de arbeiders in die sectoren was afkomstig uit de middenklasse. Het waren meestal semi-geschoolde arbeiders die zich liever identificeerden met de elite dan met de indiaanse bevolking. Indianen werden beschouwd als ongeschikt voor exportactiviteiten en bleven daarom ook aan de 'latifundios' gebonden. De kloof tussen de middenklasse en de laagste echelons van de bevolking waartoe de indianen gerekend werden, werd bijgevolg steeds groter.

De eerste Ecuadoraanse vakbonden werden vroeg in de 20e eeuw opgericht. Ze werden

vakbonden genoemd, maar het waren eerder ambachtsverenigingen. Ze waren sterk mutualistisch ingesteld en verenigden dikwijls zowel arbeiders als patroons. Er waren ook heel wat beroepsorganisaties die hun rangen niet openstelden voor ongeschoolde arbeiders. Het Ecuadoraanse syndicalisme werd tot diep in de 20e eeuw gekenmerkt door dit soort arbeidersorganisaties. Het was immers pas vanaf de late jaren 1950 dat de Ecuadoraanse regeringen zich inspanden voor de ontwikkeling van de niet-agrarische industrie.⁽¹⁵⁾

De Ecuadoraanse arbeidersbeweging - voornamelijk uit de Andesregio - kenmerkte zich door haar conservatisme, haar elitaire en racistische houding. De eerste arbeidersorganisaties beschouwden indianen als een minderwaardig ras. 'Indios' werden er dan ook niet aanvaard. In een land als Ecuador waar een groot deel van de bevolking uit indianen bestond (en bestaat), was deze verdeeldheid een fundamenteel probleem voor de arbeidersbeweging. Samenwerking met de indiaanse bevolking kon nochtans voordelig zijn zowel voor de indianen als voor de mestiezen zelf. Samen konden ze een sterke arbeidersbeweging vormen, zoals in buurland Bolivia. Dit conservatisme was niet bevorderlijk voor de syndicale eenheid in het land. Het kustgebied werd altijd gekenmerkt door zijn progressiever ideeëngoed, terwijl de Andesregio sterk onder invloed van de Katholieke Kerk stond en een zeer conservatieve arbeidersbeweging ontwikkelde. In de eerste helft van de 20e eeuw slaagden syndicalisten uit de 'sierra' en de 'costa' er niet in hun regionale verschillen opzij te schuiven om zodoende één sterke vakbondscentrale te stichten.

Linkse partijen oefenden ook een sterke invloed uit op de Ecuadoraanse arbeidersbeweging. Vanaf de late jaren 1930 volgden ze de lijn van de volksfrontpartijen in de strijd tegen het fascisme. Communistische partijen vroegen aan de arbeiders de wapens neer te leggen om de USSR te helpen bij haar oorlogsinspanning. Dit bevorderde de groei van de arbeidersbeweging, aangezien linkse partijen toen met regeringen en werkgevers samenwerkten; ten koste echter van hun ideologie. Teneinde de nazi's te bestrijden, verklaarden de communisten zich immers bereid met conservatieve en zelfs repressieve regeringen te collaboreren. Dit was een zware ontgoocheling voor de Ecuadoraanse arbeiders van de traditionele linkse partijen. Hun eisen werden immers totaal ondergeschikt gemaakt aan het nazi-gevaar. Ecuadoraanse arbeiders waren bovendien de polarisatie van het vakbondswezen beu. Het werd enerzijds gedomineerd door de socialistische en communistische partijen en de vakbondscentrale Confederación de Trabajadores del Ecuador (CTE) (opgericht in 1944) en anderzijds door de Katholieke Kerk en de Confederación Ecuatoriana de Obreros Católicos (CEDOC) (opgericht in 1938). Maar in tegenstelling tot Bolivia, waar het populisme een alternatief voor de traditionele linkse partijen en vakbonden bood, bestond er in Ecuador geen alternatief, noch voor de linkse, noch voor de katholieke partijen en vakbonden. Bijgevolg spanden de Ecuadoraanse arbeiders zich in om een moderne en onafhankelijke arbeidersbeweging tot stand te brengen.⁽¹⁶⁾

Oprichting van netwerken

Het Ecuador van de late jaren 1940 en 1950 werd gekenmerkt door een periode van relatieve stabiliteit. De economische groei bevoordeelde de middenklasse van het land, waardoor vakbondsleiders op zoek gingen naar een nieuw soort syndicalisme dat het kapitalistische systeem zou versterken. De middenklasse breidde zich verder uit en geloofde steeds meer in 'desarrollismo'. Volgens haar was er geen nood aan sociale revolutie: die zou er immers automatisch komen dankzij de economische ontwikkeling, waarvoor inspanningen moesten gedaan worden. Volgens sommige syndicalisten concentreerden de linkse vakbondscentrale CTE en de katholieke CEDOC zich te veel op politieke kwesties en verstoorden daardoor de economische groei van het land. Moderne vakbonden moesten met werkgevers samenwerken om de productiviteit op te drijven. Ze moesten zich alleen concentreren op het bekomen van onmiddellijke economische voordelen. Dit zou de koopkracht van de arbeiders verhogen waardoor de industriële ontwikkeling kon bevorderd worden.

Washington en de vrije vakbeweging beschouwden het Ecuadoraanse vakbondswezen - in tegenstelling tot de arbeidersbewegingen van andere Latijns-Amerikaanse landen - als ongevaarlijk. Bijgevolg concentreerde de ORIT zich op explosieve landen zoals Bolivia en schonk ze minder aandacht aan Ecuador. Vanaf 1951 namen ICFTU-afgevaardigden als eersten contact op met Ecuadoraanse vakbondsleiders, omdat ze beseften dat het klimaat voor de verspreiding van de vrije vakbewegingsideologie er gunstig was. Ze hadden immers vernomen dat Ecuadoraanse syndicalisten zelf het initiatief hadden genomen om propaganda voor de vrije vakbeweging te maken. Bovendien was de vrees voor het communisme vanaf de tweede helft van de jaren 1940 groot in dit katholiek en conservatief Andesland. Leden van de ICFTU richtten zich tot de Ecuadoranen en vrij snel traden deze toe tot de internationale centrale en haar regionale organisatie, ORIT.⁽¹⁷⁾

De eerste syndicalisten in Ecuador die in contact kwamen met de internationale vrije vakbeweging waren afkomstig uit de havenstad Guayaquil, en lid van de Confederación Obrera del Guayas (COG). Deze organisatie was sterk mutualistisch ingesteld: ze streefde voornamelijk naar de bescherming van de economische belangen van haar leden, zette geen vraagtekens bij het systeem en stond onverschillig tegenover de problemen van bredere lagen van de bevolking. Vermits de Ecuadoraanse arbeidersbeweging sterk gepolariseerd was tussen roden en katholieken, zochten de syndicalisten uit Guayaquil naar een alternatief dat meer aan hun noden zou beantwoorden. Dit vonden ze bij de vrije vakbeweging. Het 'sindicalismo libre' promootte immers een soort apolitiek syndicalisme dat zich inspande voor de verbetering van de levensstandaard van de arbeiders en voor het behoud van de werkplaatsen.

Door haar lidmaatschap van de internationale centrale hoopte de COG de plaats in te

nemen van de 'sovjetagenten' in de Ecuadoraanse arbeidersbeweging. De belangrijkste vakbonden in Ecuador waren immers nog steeds lid van de linkse CTE. Tijdens de vroege jaren 1950 was de COG de enige vertegenwoordiger van de vrije vakbeweging in Ecuador. De 'vrije' syndicalisten moesten ervoor zorgen dat andere vakbonden zich aansloten om zo de weg te effenen voor de oprichting van een duurzaam netwerk. Het samenbrengen van verschillende vakbonden in de COG moest resulteren in de stichting van een sterke nationale centrale. Dit werd als absoluut noodzakelijk beschouwd om efficiënte weerstand te bieden aan de machtige, 'totalitaire' CTE.⁽¹⁸⁾

ORIT en COG begonnen samen te werken voor de consolidatie van de vrije vakbeweging in Ecuador. De leden van de ORIT en de Ecuadoranen werkten bovendien nauw samen met de Labor-attaché van de Amerikaanse ambassade in Ecuador, en met de CIA. Ze concentreerden zich op syndicaal onderwijs en organisatorische activiteiten. Sleutelsectoren waren transport, plantages, textiel, olie en telecommunicatie. Voornamelijk de vakbonden van de transport- en van de communicatiesector waren van groot belang voor CIA-activiteiten.⁽¹⁹⁾ Toegang tot deze sectoren opende immers de mogelijkheid om bijvoorbeeld wapens te transporteren en de lijnen te interfereren. Met betrekking tot syndicale opleiding werden er talloze cursussen en seminars georganiseerd. Tientallen syndicalisten gingen met studiebeurzen naar het buitenland, voornamelijk de VS, onder de auspiciën van de International Co-operation Administration of the US Department of State. Nationale en internationale cursussen vormden de basis voor de toekomstige vrije arbeidersbeweging in Ecuador. De ORIT moest ervoor zorgen dat er voldoende syndicalisten opgeleid werden volgens de principes van de vrije vakbeweging; daarna moesten ze op eigen initiatief (zodat er geen sprake zou zijn van dirigisme) voor de oprichting van nieuwe syndicale netwerken zorgen. Vele Ecuadoraanse 'vrije' syndicalisten waren ex-leden van de linkse CTE en de katholieke CEDOC. De meesten waren semi-geschoolde mestiezen die zich liever met de (blanke) elite dan met de onderste lagen van de samenleving (ongeschoolde indianen) identificeerden. Ze bewonderden de lokale oligarchie (politieke en economische machthebbers) en de VS. De ICFTU, de ORIT en de beroepsinternationales - kortom de vrije vakbeweging - waren voor hen dé vertegenwoordigers van de rijke westerse wereld. Bijgevolg kon de samenwerking met dergelijke internationale organisaties alleen maar voordelen bieden. Zo konden de 'vrije' syndicalisten uit het Andesland hun levensstandaard verbeteren en opklimmen op de sociale ladder.

Het ORIT-secretariaat was zeer tevreden met de ontwikkelingen in Ecuador. In het najaar van 1960 deelde de vertegenwoordiger de regionale organisatie mee dat de activiteiten in Ecuador vruchten begonnen af te werpen. De organisatie en opleidingsactiviteiten waren zeer succesvol geweest en konden nog verder positief evolueren "*met de gepaste financiële middelen*".⁽²⁰⁾ Overall in het land werden netwerken opgebouwd die aanleiding gaven tot de oprichting van 'vrije' en democratische vakbonden, die dan een

anticommunistische campagne in heel het land opstartten en zich ook inspanden een klimaat van verzoening te creëren, waarbij samenwerking tussen arbeiders, patroons en regering mogelijk werd. Ze moesten toenadering zoeken tot de werkgevers door hen te laten inzien dat de 'vrije' vakbonden bereid waren samen te werken met het zogenaamde progressief kapitaal. Daardoor zouden de industriëlen en politici het bestaan van de vakbonden aanvaarden als een volwaardig deel van de moderne samenleving. Zo werd de weg voorbereid voor de stichting van de nieuwe nationale vakbondscentrale.

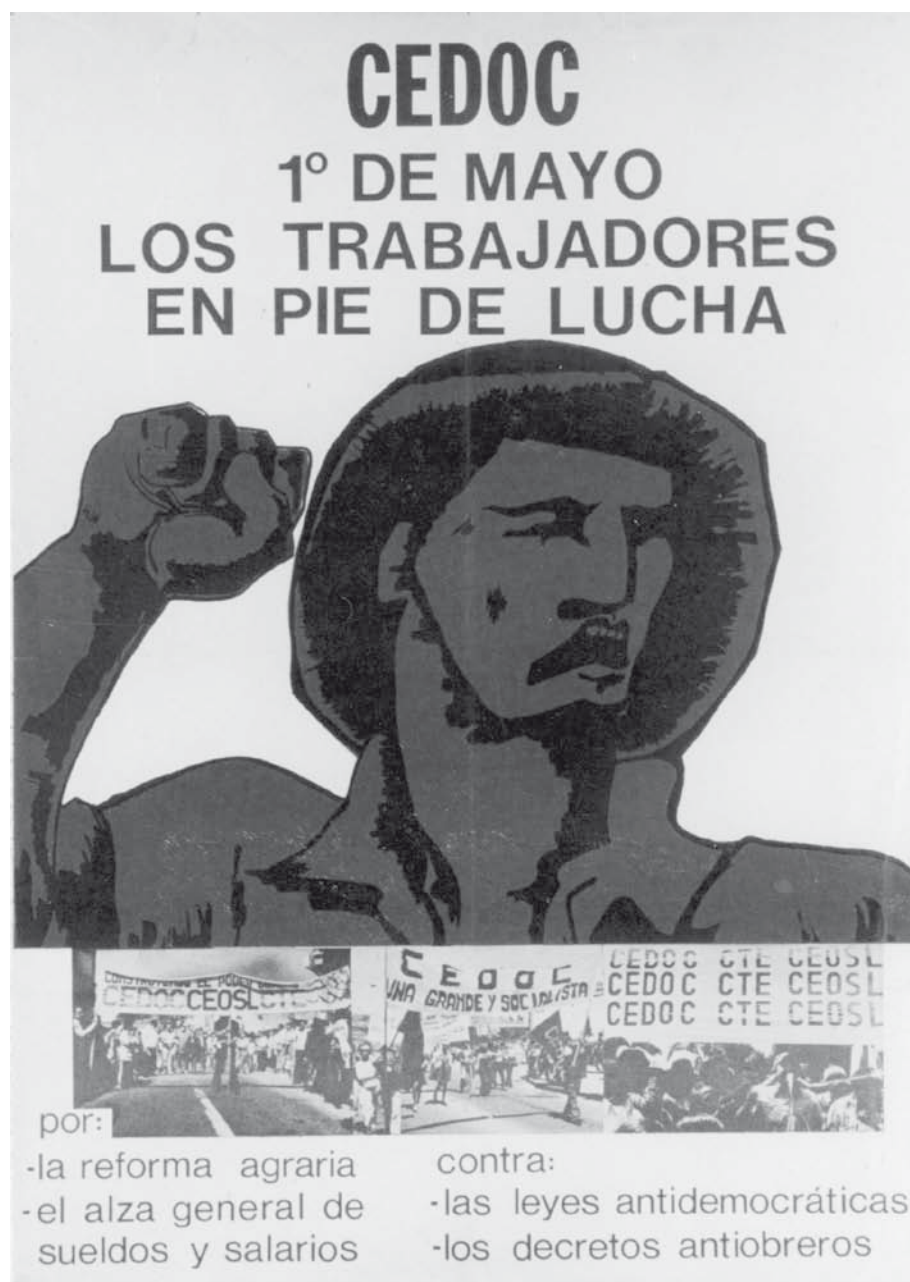
De consolidatie van de vrije vakbeweging

De activiteiten van de vrije vakbeweging in Ecuador gedurende de jaren 1950 en de vroege jaren 1960 werden vergemakkelijkt door de liberale en conservatieve regeringen. President Camilo Ponce (1956-1960) had de onvoorwaardelijke steun van de regering verleend aan Serafino Romualdi van de AFL-CIO tijdens diens bezoek aan Ecuador in 1958. Het Ecuadoraanse regime was bovendien geradicaliseerd ten gevolge van de zogenaamde Castro-dreiging. Bijgevolg kregen pro-Amerikaanse organisaties zoals de ORIT alle ruimte om hun activiteiten uit te voeren.

Bij de verkiezingen van 1960 kwam de oude caudillo José María Velasco Ibarra⁽²¹⁾ terug aan de macht. Hij kreeg de steun van de conservatieve krachten van het land, maar kon geen oplossing vinden voor de economische crisis. De naoorlogse 'bananaboom' was voorbij en de ontevredenheid bij de bevolking werd steeds groter. Arbeiders en studenten eisten een oplossing voor de crisis en vormden nieuwe linkse organisaties. De linkse CTE profiteerde van deze situatie en mobiliseerde in 1961 arbeiders en andere bevolkingsgroepen in protest tegen president Velasco Ibarra. Het was immers duidelijk dat zijn regering steeds meer naar rechts neigde.⁽²²⁾

De acties van de CTE moesten aanleiding geven tot een algemene staking. Deze werd echter niet gerealiseerd wegens de boycot van de vrije vakbonden en de katholieke CEDOC. Maar de protesten werden steeds heviger en Velasco Ibarra verkeerde in een heel moeilijke positie. Bovendien raakte hij in conflict met zijn vice-president Carlos Julio Arosemena Monroy, die er linkse ideeën op nahield. In 1961 werd Velasco Ibarra uiteindelijk ten val gebracht. Met de steun van het volk nam Arosemena Monroy de macht over, tot grote ergernis van Washington. Daardoor werd het klimaat gunstiger voor de linkse CTE. Ze was immers versterkt en geradicaliseerd door de repressie waarmee de Velasco-administratie haar protesten had beantwoord. De nieuwe president stond bovendien sympathiek tegenover de Cubaanse revolutie (hij was echter geen communist). Zolang hij aan de macht bleef, kon de CTE zeker zijn van meer bewegingsvrijheid.

De vrije vakbeweging echter beschouwde de Arosemena-regering als een gevaar.⁽²³⁾

1-meiaffiche van de katholieke CEDOC, jaren 1970

Het 'sindicalismo libre' moest snel geconsolideerd worden. Daarom reisde Serafino Romualdi in het najaar van 1961 naar Ecuador. Hij moest ervoor zorgen dat alle tegenstellingen⁽²⁴⁾ binnen de Ecuadoraanse vrije vakbeweging overwonnen werden om aldus de nieuwe vakbondscentrale te stichten. Er waren immers al voldoende netwerken opgebouwd waarop de nieuwe arbeidersorganisatie kon steunen. Romualdi slaagde erin om een consensus te bereiken. Een syndicale conventie werd georganiseerd in december 1961. Deze Primera Convención Consultativa de Dirigentes de Organizaciones Sindicales Democráticas y Libres besliste een congres te organiseren voor de oprichting van de nieuwe vakbondscentrale. Het organisatorisch comité kreeg financiële steun van de ORIT en de ICFTU om de activiteiten ten voordele van de vrije vakbeweging voort te zetten. De ORIT engageerde zich bovendien in een intensieve campagne voor syndicaal onderwijs. Hiervoor werkte ze ook samen met beroepsinternationales zoals de Postal, Telegraph and Telephone International (PTTI). Informatie moest volgens ORIT-vertegenwoordigers overal verspreid worden, aangezien Ecuadoraanse syndicalisten dikwijls de 'verkeerde' indruk hadden over de doeleinden van de vrije vakbeweging in het westelijk halfmond. Organisaties zoals de ORIT werden immers al te vaak in verband gebracht met het VS-beleid in Latijns-Amerika.

De inspanningen van de ORIT leidden tot de organisatie van een syndicaal congres in de hoofdstad Quito van 28 april tot 1 mei 1962. Onder de slogan 'Pan, Paz, Libertad' werd de nieuwe vakbondscentrale, de Confederación Ecuatoriana de Organizaciones Sindicales Libres (CEOSL) opgericht. De ORIT had geprobeerd de katholieke CEDOC ervan te overtuigen samen een nieuwe 'vrije' vakbondscentrale te vormen, maar dit was niet gelukt. Ze slaagde er wel in sommige CEDOC-leden over te halen naar de nieuwe beweging, waardoor verschillende katholieke arbeidersorganisaties ook vertegenwoordigd waren op het stichtingscongres van de CEOSL. Het gros van die organisaties vertegenwoordigde de dienstensector en heel wat ambachtsverenigingen met een prekapitalistische mentaliteit. Het industriële proletariaat vormde een minderheid op dit congres; de boerenbevolking (merendeels indianen) was helemaal niet vertegenwoordigd.

De belangrijkste congresresoluties waren de eis voor een minimumloon, de creatie van werkgelegenheid door middel van publieke werken en de aantrekking van buitenlandse investeringen, de oprichting van een CEOSL-instituut voor syndicaal onderwijs, de oprichting van coöperatieven voor CEOSL-leden en de toetreding tot de ICFTU en de ORIT. De leden van de Ecuadoraanse vrije vakbeweging legden de nadruk op het behoud van de werkplaatsen (het zogenaamde 'job consciousness' van het Amerikaanse vakbondswezen) en het bekomen van onmiddellijke economische voordelen door middel van collectieve onderhandelingen ('business unionism'). Er werd eveneens speciale aandacht geschonken aan het apolitek syndicalisme en de verzoening tussen arbeiders en werkgevers. Het systeem op zich werd niet in vraag gesteld, integendeel.

De status-quo werd gehandhaafd en er werden geen pogingen ondernomen om sociale hervormingen door te voeren. De vrije arbeidersbeweging moest er gewoon voor zorgen dat ze de beste voordelen uit het kapitalistische systeem kon halen.⁽²⁵⁾

Vanuit linkse hoek kwam er heel wat kritiek op de CEOSL. Volgens de linkse vakbonden wilden de nieuwe vakbondscentrale en de ORIT het syndicalisme reduceren tot een economische strijd, terwijl de acties van de massa's voor sociale hervorming gestopt werden. Op haar beurt leek de ORIT zich niet al te veel aan te trekken van zulke beschuldigingen. De vrije vakbeweging in Ecuador was geconsolideerd. Het ORIT-secretariaat toonde zich bijzonder tevreden met de syndicale ontwikkelingen. ORIT-secretaris-generaal Arturo Jáuregui beschouwde de oprichting van de CEOSL immers als: "*Our greatest success in recent years through the work of our local organizers.*"⁽²⁶⁾ Dit wilde echter niet zeggen dat het werk van de ORIT daarmee af was. De nieuwe vakbondscentrale, de ORIT en het Amerikaans instituut voor syndicaal onderwijs, AIFLD, moesten ervoor zorgen dat het geplande nationale instituut er kwam. Syndicaal onderwijs was immers, zoals in de rest van Latijns-Amerika, van vitaal belang voor de vrije vakbeweging. In 1963 werd het Instituto de Educación Sindical Ecuatoriano (INESE) opgericht. Het instituut werd quasi volledig gefinancierd door de Amerikanen en kon bijgevolg de controle van de nieuwe vakbondscentrale in handen te nemen. De CEOSL werd gedomineerd door de ORIT en de Amerikaanse vakbonden en deed gedurende de eerste tien jaar van haar bestaan niet veel meer dan de beslissingen van de internationale vrije arbeidersorganisaties uitvoeren.⁽²⁷⁾

Maar een kleine minderheid binnen de Ecuadoraanse centrale, die sterk beïnvloed was door de sociaal-democratische Europese vakbonden, won steeds meer aan invloed. De ORIT kon deze minderheidsgroep gedurende de jaren 1960 nog in toom houden, maar niet voor lang want hij slaagde erin na die tien jaar de leiding van de centrale in eigen handen te nemen. De CEOSL kende vanaf de jaren 1970 een radicale omwenteling: radicale leden pleitten voor de echte verdediging van de Ecuadoraanse arbeidersklasse in samenwerking met de overige vakbondscentrales CTE en CEDOC. Het apolitisme werd afgewezen en de strategie van collectieve onderhandelingen werd eveneens in vraag gesteld. Stakingen als strijdmiddel werden daarentegen verdedigd; de sociaal-democraten binnen de CEOSL meenden dat "*de strijd in de straten wordt gevoerd*".⁽²⁸⁾ Ze begon syndicale bijdragen te eisen van de leden waardoor ze steeds minder afhankelijk werd van internationale organisaties.

Het nieuwe CEOSL-secretariaat onder leiding van José Chávez - boegbeeld van de sociaal-democratische stroming binnen de vakbondscentrale - kwam herhaaldelijk in conflict met de ORIT wegens de te sterke Noord-Amerikaanse invloed. Zelfs na de tweede helft van de jaren 1970 - toen de ORIT zich los begon te maken van de AFL-CIO en toenadering tot de Europese sociaal-democratische vakbonden zocht - stond de 'nieuwe' CEOSL er wantrouwig tegenover. Volgens Chávez had de ORIT immers

niet veel verwezenlijkt. Ze had wel enorme hoeveelheden papier geproduceerd met indrukwekkende studies over allerlei soorten problemen - aldus nog de vakbondsleider - "*maar er zijn geen acties*".⁽²⁹⁾

Vandaag is de CEOSL de grootste arbeidersorganisatie in Ecuador. De linkse CTE en de katholieke CEDOC zijn ook blijven bestaan; ze zijn echter niet zo belangrijk als de 'vrije' vakbondscentrale.

Slotbeschouwing

Bolivia en Ecuador vertonen een gelijkaardige historische evolutie. Beide zijn Spaanse kolonies geweest. Met hun natuurlijke rijkdommen droegen ze bij tot de verrijking van het moederland. Sedert de onafhankelijkheid in de jaren 1920 behoren beide tot de groep van 'minder ontwikkelde' landen in het Latijns-Amerikaanse continent. De indiaanse bevolking vormt een belangrijk deel van de samenleving van beide landen: tussen 35 en 40 % in Ecuador en meer dan 60 % in Bolivia. Op het einde van de 19e eeuw traden beide landen in de wereldeconomie als exporteurs van primaire goederen. Tin vormde in Bolivia de basis van de economie en in Ecuador was het cacao. Deze activiteiten droegen echter alleen bij tot de verrijking van de lokale elite en buitenlandse investeerders.

Toch hebben Bolivia en Ecuador een verschillende evolutie gekend wat het syndicalisme betreft. Dankzij de ontwikkeling van de mijnindustrie ontstond in Bolivia vroeg in de 20e eeuw een 'moderne' arbeidersbeweging. Massa's indianen gingen - verplicht of vrijwillig - in de mijnen werken. Ze verenigden zich in arbeidersorganisaties om hun belangen te verdedigen. Hun onderhandelingspositie was immers niet zo sterk, omwille van het arbeidersoverschot. Dit was niet het geval in Ecuador, waar de economie op de cacao-plantages gebaseerd was. Deze laatste ontwikkelden zich in het kustgebied. Maar de bevolking concentreerde zich in het Andesgebied waardoor er een arbeiders-tekort was aan de kust en bijgevolg ook op de plantages. Dit werd gecompenseerd door migranten uit de Andesregio. Omdat arbeiders in de plantages niet gemakkelijk vervangen konden worden, stonden de Ecuadoraanse arbeiders, in tegenstelling tot de Boliviaanse, in een betere onderhandelingspositie ten opzichte van hun patroons. De Ecuadoraanse grootgrondbezitters probeerden trouwens de plantagearbeiders te behouden door middel van betere arbeidsvoorwaarden.

De erbarmelijke werkomstandigheden, de brutale onderdrukking van de Boliviaanse mijnwerkers en hun samenwerking met sterke politieke en syndicale leiders uit de middenklasse leidden tot de ontwikkeling van een sterk klassenbewustzijn. In Ecuador daarentegen ontwikkelde het syndicalisme zich in de exportactiviteiten en de dienstensector waar er minder onderdrukking bestond. Een groot deel van deze arbeiders

was afkomstig uit de middensectoren van de bevolking. Indianen werden van deze activiteiten uitgesloten. De kloof tussen de middenklasse en de laagste echelons van de bevolking werd bijgevolg steeds groter. De eerste Ecuadoraanse vakbonden werden opgericht door semi-geschoolde en geschoolde arbeiders uit de middenklasse die niet bereid waren om samen met de indianen te werken aan een sterke vakcentrale, zoals het geval was in Bolivia. Bovendien was een groot deel van de Ecuadoraanse arbeidersbeweging, opnieuw in tegenstelling tot de Boliviaanse, sterk beïnvloed door de Katholieke Kerk wat de samenwerking met liberale of socialistische vakbondsleiders onmogelijk maakte. Daardoor slaagden de Ecuadoraanse arbeiders er niet in om één sterke vakcentrale op te richten en bleef de arbeidersbeweging sterk gepolariseerd tussen de 'roden' (CTE) en de katholieken (CEDOC).

In de onmiddellijke naoorlogse periode kende Ecuador een sterke economische groei. De middensectoren van de bevolking zagen zich bevoordeeld door de positieve economische evolutie en begonnen steeds meer vertrouwen te hebben in het kapitalistische systeem. Ze streefden naar het bekomen van zoveel economische voordelen om zodoende de verdere ontwikkeling van het land te bevorderen. Economische groei zou immers aanleiding geven tot sociale hervormingen (i.e. 'desarrollismo') waardoor een radicale sociale revolutie vermeden kon worden. Bolivia daarentegen werd in de naoorlogse periode geteisterd door een zware economische crisis. De Boliviaanse regering had dringend economische hulp nodig en richtte zich tot de VS. Dit betekende het einde van de revolutionaire maatregelen van 1952, waarbij de regering naar meer onafhankelijkheid streefde ten opzichte van de VS. Het land moest zich neerleggen bij de strenge liberale maatregelen die Washington en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) oplegden. Deze inmenging leidde tot de groei van het anti-yankeegevoel bij de bevolking. Vooral de mijnwerkers legden zich niet neer bij deze bepalingen en werden steeds radicaler. Het politiek en economisch klimaat in Ecuador bevorderde met andere woorden de verspreiding van de vrije vakbewegingsideologie. Dit in tegenstelling tot Bolivia, waar de arbeiders trouw aan de Central Obrera Boliviana bleven en zich nooit lid maakten van de ORIT.⁽³⁰⁾

De vrije vakbewegingsideologie werd beschouwd als de voorwaarde voor vrede en democratie, waardoor ze overal in het westelijk halfrond verspreid moest worden. Alle middelen werden aangewend om dit te verwezenlijken. Het belangrijkste instrument was het syndicaal onderwijs, dat volgens de socioloog Pierre Bourdieu het geschikte middel is om een ideologie, bijna onopgemerkt, te verspreiden. Door middel van syndicale opleidingen in binnen- en buitenland werden duizenden vakbondsleiders overtuigd van de vrije vakbewegingsideologie. Ze kregen de kans (uniek voor velen) om de VS en verschillende West-Europese landen te bezoeken en aldus de socio-economische vooruitgang van de westerse landen te zien. De programma's die door het AIFLD en de nationale instituten voor syndicaal onderwijs werden georganiseerd, legden enerzijds

de nadruk op strategieën zoals collectieve onderhandelingen en verwierpen anderzijds stakingen, die als 'primitieve' middelen van extremistische organisaties werden beschouwd. De Amerikaanse en West-Europese vakbonden werden als model van de 'moderne' en 'vooruitstrevende' arbeidersbeweging voorgesteld. Voornamelijk het Amerikaanse model van 'business unionism' werd als een voorbeeld beschouwd. De vrije vakbeweging concentreerde zich echter op de stedelijke middenklasse en hield geen rekening met het feit dat het onderwijsniveau van vele Ecuadoraanse arbeiders (afkomstig uit rurale gebieden) laag was. Onderhandelingen met de vaak hoogopgeleide werkgevers was voor vele Ecuadoraanse arbeiders geen sinecure. Bovendien was de historische realiteit van Ecuador heel anders dan die van de VS. Het Amerikaanse 'business unionism' kon niet zomaar geïntroduceerd worden in het Andesland.

Economische vooruitgang stond centraal in de ORIT-ideologie. Politieke en economische democratie waren volgens de vrije vakbeweging 'onafscheidbaar'. Daarom mochten arbeiders de economische groei niet verstoren. De orde moest gehandhaafd blijven en dit kon volgens de Amerikaanse vakbonden en de ORIT alleen maar gewaarborgd worden door sterke regimes. De ORIT steunde bijgevolg repressieve regeringen in verschillende landen van het Amerikaanse continent, waaronder de militaire junta in Ecuador tijdens de jaren 1960. Dit bracht de ORIT en andere vertegenwoordigers van de internationale vrije vakbeweging in diskrediet. Ook omdat ze quasi volledig gefinancierd werden door Amerikaanse instellingen (vakbonden, AIFLD en CIA) en omdat ze zich voornamelijk concentreerden op de strijd tegen het communisme werden de 'vrije' arbeidersorganisaties als een instrument van het US State Department beschouwd.

In Ecuador, waar een jonge, gematigde en sterk mutualistisch ingestelde arbeidersbeweging bestond, kon de ORIT dus gemakkelijk de ideologie van het 'sindicalismo libre' verspreiden. De Ecuadoraanse syndicalisten streefden naar de oprichting van een 'moderne' vakcentrale en zochten geen verandering van de status-quo. Bijgevolg, met veel minder middelen dan in Bolivia slaagden de internationale 'vrije' arbeidersorganisaties erin om een nieuwe vakbondscentrale tot stand te brengen, de CEOSL in 1962. Tijdens de jaren 1960 werd de CEOSL gedomineerd door de ORIT en de instituten voor syndicaal onderwijs AIFLD en INESE. Ze nam afstand van politieke aangelegenheden en beperkte zich tot het bekomen van zoveel mogelijk en onmiddellijke economische voordelen. Dit berokkende veel schade aan de Ecuadoraanse arbeiders die naar een alternatief zochten. Ze waren immers niet tevreden met de linkse en de katholieke centrales en dachten een beter alternatief te hebben gevonden bij de CEOSL/ORIT. Toch gaf de ORIT de mogelijkheid aan Ecuadoraanse syndicalisten om de nationale arbeidersbeweging te hervormen en een nieuwe vakbondscentrale te organiseren die minder zou afhangen van een politieke partij of van de kerk.

Met dank aan mijn promotoren prof. dr. Guy Vanthemsche en prof. dr. Marcel van der Linden en aan prof. dr. Bruno Coppeters.

- (1) De definitie van termen als 'vrije vakbeweging', 'sindicalismo libre' of 'free trade unionism' is niet eenduidig. Bij de oprichting van de ICFTU in 1949 werd een discussie gevoerd over de betekenis van deze termen. De Europese vakbonden waren voorstanders van een definitie in de zin van 'vrij van externe dominantie', terwijl de Noord-Amerikanen een explicietere invulling wensten, namelijk 'vrij van politieke partijen, regeringen, werkgevers en godsdienst'. Uiteindelijk werd de vage definitie die de Europese vakbonden voorstonden opgenomen in de statuten van de nieuwe internationale. In theorie moesten de vakbonden dus 'vrij van externe dominantie' zijn. In de praktijk werd er echter een andere invulling aan gegeven, en dit voornamelijk onder de sterke invloed van de Amerikaanse vakbonden. Zo was de vrije vakbeweging of de vrije vakbewegingsideologie synoniem van vrij van antikapitalistische invloeden. In Latijns-Amerika betekende dit voornamelijk vrij van communistische en (in de jaren 1950) peronistische invloeden. Voor de geschiedenis van de ICFTU zie M. VAN DER LINDEN (ed.), *The International Confederation of Free Trade Unions*, Bern: Peter Lang AG, 2000, 624 p. Voor een kort overzicht van de oprichting van de ORIT zie: M. RODRIGUEZ, *De Organización Regional Interamericana de Trabajadores in Bolivia in de jaren '60*. In: Brood & Rozen, VII(2002)3, p. 7-33.
- (2) H. SPALDING, *US Labour Intervention in Latin America: The Case of the American Institute for Free Labour Development*. In: R. SOUTHALL, (ed.), *Trade Unions and the New Industrialisation of the Third World*, Londen: Zed Books Ltd., 1988, p. 260-263.
- (3) O. MOLINA GARCIA, *El Sindicato Interamericano. 50 Años (1951-2001) de su acción social y política*. ORIT/CIOSL, Caracas: Editorial Texto, (2001), p. 41; A. CAREW, *Towards a Free Trade Union Centre: The International Confederation of Free Trade Unions (1949-1972)*. In: M. VAN DER LINDEN, *The International Confederation* [...], p. 213, 223.
- (4) Geciteerd in R. GUMBREL-McCORMICH, *Facing New Challenges: The International Confederation of Free Trade Unions (1972-1990s)*. In: M. VAN DER LINDEN, *The International Confederation* [...], p. 451.
- (5) *Bienvenidos al Instituto de la ORIT-CIOSL / Welcome to the ORIT-ICFTU Labor College*, Cuernavaca: ORIT, 1967, (p. 1); Report to the Sixth Continental Congress of ORIT (February 2-6 1965), Mexico DF: ORIT, 1964, p. 77-78; O. MOLINA GARCIA, *El Sindicato Interamericano* [...], p. 70-71; R. GUMBREL-McCORMICH, *Facing New Challenges* [...], p. 446-453.
- (6) E. WITTE, *Internationale vredesbeweging, Pax Americana en Europeanisering in het naoorlogse België (1945-1954). Aspecten van het beeldvormingsproces*, Brussel, VUB (onuitgegeven manuscript), 1999, p. 5.
- (7) *Bienvenidos al Instituto de la ORIT-CIOSL* [...], p. 4, 21.
- (8) US Congress, senate, Committee on Foreign Relations, Sub-committee on American Republic Affairs, *Survey of the Alliance for Progress, Labour Politics and Program, 90th Congress, 2nd Session, July 15 1968* (USGPO, Washington DC, 1968), geciteerd in H. SPALDING, *US Labour Intervention* [...], p. 263.
- (9) AIFLD, *Progress Report to the President's Labor Advisory Committee on Foreign Assistance, March 1967*, inside front cover. In: R. RADOSH, *American Labor and US Foreign Policy*, New York: Random House, 1969, p. 417.
- (10) A. CAREW, *The American Labor Movement in Fizzland: the Free Trade Union Committee and the CIA*. In: *Labor History*, 39(1998), p. 25-42; H. SPALDING, *US Labour Intervention* [...], p. 264.
- (11) C. COLLOMP, *La politique étrangère de l'AFL et de l'AFL-CIO*. In: J. SAGNES (red), *Histoire du syndicalisme dans le monde. Des origines à nos jours*, Toulouse: Editions Privat, 1994, p. 514-515; H. SPALDING, *US Labour Intervention* [...], p. 263-264, 267, 280; P. YCAZA, *Historia del movimiento obrero ecuatoriano*, Quito: Centro de Investigaciones de los Movimientos Sociales del Ecuador, CEDIME, 1991, p. 187-188.
- (12) H. Lewis. Geciteerd in: R. GUMBREL-McCORMICH, *Facing New Challenges* [...], p. 449.
- (13) S. ROMUALDI, *The Latin Labor Leader – Democratic and Dedicated*, s.l., s.a., (p. 4).
- (14) S. ROMUALDI, *The Latin Labor Leader* [...].
- (15) Vergelijk de ontwikkeling van de arbeidersbeweging in Ecuador met die in Bolivia, waar al vroeg in 20e eeuw 'moderne' vakbonden werden opgericht, als gevolg van het vroege ontstaan van de niet-agrarische middenklasse nauw samen met de laagste echelons van de bevolking voor de oprichting van de vakbonden. M. RODRIGUEZ, *De Organización Regional* [...].
- (16) J. DURAN BARBA, *Orígenes del movimiento obrero artesanal*. In: E. AYALA MORA, *Nueva Historia del Ecuador*, Quito: Corporación Editora Nacional, deel 9, 1988, p. 172-173, 175-176, 189-191; A. PAEZ CORDERO, *El movimiento obrero ecuatoriano en el período (1925-1960)*. In: E. AYALA MORA, *Nueva Historia* [...], deel 10, 1990, p. 125, 131, 139-139.
- (17) *Confederación Obrera del Guayas-Junta Provincial cumple cincuenta y dos años de vida institucional luchando contra el comunismo. Síntesis de su labor*, Guayaquil: COG, 1957, p. 1-2; Edmundo Mestanza y Alava (COG) en Eusebio Sánchez (COG) aan J.H. Oldenbroek (ICFTU), d.d. 18 mei 1951, ICFTU-archief, map 5447.
- (18) Hermes Horne (ICFTU) aan Eusebio Sánchez, d.d. 5 september 1951; Edmundo Mestanza y Alava en Eusebio Sánchez aan J.H. Oldenbroek, d.d. 25 oktober 1951; J.H. Oldenbroek aan Eusebio Sánchez, d.d. 10 december 1951; Hermes Horne aan Eusebio Sánchez, d.d. 7 augustus 1952, ICFTU-archief, map 5447.
- (19) H. SPALDING, *US Labour Intervention* [...], p. 272; P. YCAZA, *Historia del movimiento* [...], p. 189-190.
- (20) *Supplementary report on ORIT activities, september-oktober 1960*, ICFTU-archief, map 4976.
- (21) Velasco Ibarra is zonder twijfel de meest bekende politicus uit de Ecuadoraanse geschiedenis. Tussen 1930 en 1970 werd hij vijf keer president van het land.
- (22) E. AYALA MORA, *Ecuador since 1830*. In: BETHELL, L. (ed.), *The Cambridge History of Latin America*, Cambridge: Cambridge University Press, vol. VIII, 1991, p. 707; P. YCAZA, *Historia del movimiento* [...], p. 194.
- (23) Conservatieve krachten van het land, in samenwerking met CIA, brachten Arosemena Monroy ten val in 1963. Van 1963 tot 1966 regeerde in Ecuador een militaire junta.
- (24) De conflicten tussen vakbondsleiders uit het kustgebied en de Andesregio waren nog niet van de baan. Bovendien beschouwden sommige Ecuadoraanse syndicalisten de ORIT als een instrument van het 'yankee-imperialisme' en gingen niet akkoord met de hardnekkige campagne om de linkse CTE in diskrediet te brengen.
- (25) *Comisión Organizadora Nacional del Congreso de Trabajadores constituyente de la CEOSL* aan Arturo Jáuregui (ORIT), d.d. 5 januari 1962, p. 1, 3-6; *Founding Congress of the Confederación Ecuatoriana de Organizaciones Sindicales Libres (CEOSL)*, Quito, 1962, p. 1-2, ICFTU-archief, map 5445; *Historia de la CEOSL. Los primeros 25 años 1962-1987*, Quito, CEOSL, 1987, p. 19, 21-23, 25.
- (26) Arturo Jáuregui aan Stefan Nedzyski, d.d. 24 mei 1962, ICFTU-archief, map 5445.
- (27) *Historia de la CEOSL* [...], p. 31-32; P. YCAZA, *Historia del movimiento* [...], p. 197, 199.
- (28) *Minutos del VI Congreso Nacional de la CEOSL*, Manta, 26-26 oktober 1974, geciteerd in *Historia de la CEOSL* [...], p. 47; P. YCAZA, *Historia del movimiento* [...] p. 251-252; Interview met Jorge Chávez, (CEOSL) Quito, 19 december 2000.
- (29) Interview met Jorge Chávez.
- (30) M. RODRIGUEZ, *De Organización Regional* [...].